

Susanne Middelberg over haar serie Wonder Woman:

‘Ik wil iets echt laten zien, menselijkheid tonen’

De fotoserie Wonder Woman van Susanne Middelberg (1968) begon midden jaren negentig als een speels experiment, maar groeide uit tot een langdurig en persoonlijk project waarin leven, kunst en identiteit samenvallen. Wat ooit startte met een zelfgemaakt kostuum en vier beelden, ontwikkelde zich tot een fotografisch dagboek dat meebeweegt met de jaren: door moederschap, relaties, verlies, groei en zelfonderzoek. In dit interview vertelt Susanne over haar achtergrond, haar waarden, haar maakproces en over waarom Wonder Woman voor haar geen superheldenverhaal is, maar een verhaal over mens-zijn.

TEKST NINA OOMEN FOTOGRAFIE SUSANNE MIDDELBERG

Fotografie kwam voor Susanne relatief vroeg in haar leven. Rond haar vijftiende werd ze gevraagd om model te staan voor vrienden. ‘Eén van hen had zijn toilet omgebouwd tot een donkere kamer,’ vertelt ze. ‘Ik mocht meekijken bij het ontwikkelen van de rolletjes en het afdrukken van de foto’s. Vooral dat proces, het werken in de donkere kamer, maakte diepe indruk.’ Ze beschrijft het als betoverend en het zou een blijvende fascinatie blijken. Zo volgde ze later een fotografieopleiding aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag, destijds bekend als de meest technische fotografieopleiding van Nederland. ‘Ik was behoorlijk bang voor die kant van de fotografie en koos daarom juist voor deze opleiding.’

Ze kijkt er met veel waardering op terug en herinnert zich haar tijd op de academie als bijzonder waardevol.

‘Toen ik aan de fotografieopleiding begon, had ik net mijn opleiding aan de dansacademie in Arnhem afgerond. Jarenlang combineerde ik professioneel dansen met fotograferen. Later kwam daar acteren bij.’

‘Ik was enorm gefascineerd door de moed en dapperheid van het personage’

Vandaag de dag is Susanne actief als fotografe en actrice en beoefent ze dagelijks yoga. In het verleden gaf ze ook fotografiecursussen. Hoewel ze in de loop der jaren verschillende genres verkende en onder andere affiches maakte voor theater- en dansvoorstellingen, ziet zij zichzelf in de kern als portretfotograaf. Vanaf het begin was dat haar ambitie.

Het fotograferen van mensen vormt de rode draad in haar werk. Wonder Woman is daarin een doorlopend project naast haar portretpraktijk.

De eerste ontmoeting met Wonder Woman

Als kind las Susanne in de jaren zeventig de strips van Wonder Woman. 'Ik was enorm gefascineerd door de moed en dapperheid van het personage. Tegelijkertijd deed zij

alles vanuit liefde. Ik zal niet zeggen dat dit mijn waarden werden omdat ik de strips las, maar de fascinatie die ik voelde had zeker te maken met dat er iets in mijzelf geraakt werd dat ik herkende.' In 1996 kreeg het personage een plek in haar eigen werk. 'Ik zat op de academie en toerde met een dansvoorstelling door Nederland en België. In Gent liep ik een comicshop binnen, zag daar een Wonder Woman-strip en

besloot een Wonder Woman-foto te maken.' Susanne ontwierp zelf een kostuum en maakte haar eerste vier beelden.

'Die eerste foto's waren bedoeld als een eenmalig project. Dat veranderde toen mijn dochter werd geboren. Ik kreeg het idee om een kerstkaart te maken met een superheldengezin. Het jaar daarop deed ik dat opnieuw.

🔹 1996 | Dit zijn de eerste vier foto's van toen ik op de KABK zat en nog geen plannen had voor een serie.

◆ 1999 | Dit kamertje was voor mij een inspiratie voor beeld over een eenzame verjaardag.

📅 2004 | Lelies.

Mensen begonnen te vragen om meer verhalen en zo groeide de serie langzaam uit tot een langdurig project.’

Waarden, waarheid en gerechtigheid

Wonder Woman staat traditioneel symbool voor gerechtigheid, idealisme, kracht en waarheid. De bedenker van het personage, William Moulton Marston, was psycholoog en mede-uitvinder van

een vroege leugendetector. Hij gaf Wonder Woman de Lasso of Truth, die mensen dwingt de waarheid te spreken. Marston geloofde dat vrijwillige onderwerping aan waarheid en liefde sterker is dan geweld. Ook voor Susanne zijn dit fundamentele waarden. Ze vindt het belangrijk om niet te liegen en heeft een sterk gevoel voor rechtvaardigheid. ‘Er zijn situaties waarin ik niet in de spiegel zou kunnen kijken als ik me niet zou

inzetten tegen onrecht. Zodra ik dat voel, handel ik daarnaar.’

‘Er waren periodes waarin ik voor mijn vader moest vluchten omdat hij mij wilde doden’

Susanne herkent zichzelf sterk in het spanningsveld tussen kracht, kwetsbaarheid en zachtheid.

◆ 2004 | Deze foto ging over liefdesverdriet.

Ze groeide op in Kaldenkirchen en Schwalmthal, twee kleine katholieke dorpjes in Duitsland, vlak bij de Nederlandse grens. Het waren overzichtelijke gemeenschappen met een kerk, een supermarkt, een zwembad dat beperkt open was en één kroeg. Haar jeugd speelde zich af in een omgeving die ogenschijnlijk rustig en traditioneel was, maar waarin zich achter de voordeur iets anders afspeelde. Zij, haar moeder en haar zus

werden jarenlang blootgesteld aan huiselijk geweld. 'Wij gingen daar alle drie anders mee om,' vertelt Susanne. 'Mijn moeder probeerde zich te handhaven door dingen stiekem te doen, door dingen niet te vertellen. Mijn zus deed dat ook, om zo veilig mogelijk te kunnen leven. Er was veel hardheid. In mijn familie stelde niemand zich kwetsbaar op. Ik denk dat ik zachtheid en kwetsbaarheid nodig had in mezelf om te kunnen overleven.'

Een van de belangrijkste waarden van haar vader was eerlijkheid. 'Hij heeft mij geleerd dat je altijd verantwoordelijkheid moet nemen voor wat je doet en dat je altijd moet handelen naar je overtuigingen. Omdat ik niet kon liegen en ook vond dat ik over alles eerlijk moest zijn, ongeacht de consequenties, ontlied ik ook het geweld niet. Aan de ene kant geloof ik dat mijn vader hierdoor voor mij het meeste respect had.

2006 | Rondom de geboorte van mijn zoon was er veel stress en angst. Ik was ziek geworden tijdens de zwangerschap. Er bestond het gevaar dat mijn ongeboren zoon ernstige schade opgelopen kon hebben tijdens de zwangerschap. Mijn zoon werd te vroeg geboren. Wij moesten ons huis uit terwijl het nieuwe huis nog niet bewoonbaar was. Ik zocht naar een beeld dat symbool stond voor deze chaos.

Aan de andere kant heeft hij mij hierdoor ook het hardst aangepakt. Ik wilde zo veel mogelijk weg van huis. Er waren zelfs periodes waarin ik voor mijn vader moest vluchten omdat hij mij wilde doden. In die tijd droomde ik van een wereld die ik zelf kon creëren. En dat ben ik gaan doen met mijn dans, mijn fotografie en met mijn acteren.'

Susanne's vader stierf in 2008. Voordat hij overleed heeft hij zijn excuus aan haar aangeboden. 'Ik ben hem ongelooflijk dankbaar hiervoor, want daardoor heb ik in vrede afscheid van hem kunnen nemen. Ik weet dat hij zelf zwaar getraumatiseerd was, waardoor hij zo gewelddadig geworden is. Ik voel nu een diepe liefde voor hem,' deelt ze.

Wonder Woman als antiheldin

In de serie fotografeert Susanne Wonder Woman niet als klassieke superheld, maar als antiheldin. Ze plaatst haar in alledaagse, soms kwetsbare situaties. Dat doet ze bewust. Ik wil iets echts laten zien, menselijkheid tonen. Dat doe ik ook in mijn portret- en acteerwerk. In de serie is daarnaast ruimte voor luchtigheid, speelsheid, humor en zelfspot. Dat is een prettig evenwicht met mijn portretwerk.' Met Wonder Woman wil ze laten zien dat vrouwen juist heldinnen zijn doordat zij menselijk, kwetsbaar en echt zijn. Het heldhaftige zit volgens haar in het normale leven. 'Toen ik begon met de serie bestond social media nog niet, maar het ideale beeld van vrouwen in reclame en media was er toen al.' Ze vindt het verstoord hoe we denken over mens-zijn in het algemeen en vrouw-zijn in het bijzonder en verzet zich tegen het idee dat jeugd mooier zou zijn dan ouderdom of dat vaste standaarden bepalen wat aantrekkelijk is.

Marston ontwierp Wonder Woman in 1941, in een periode waarin vrouwen tijdens de Tweede Wereldoorlog nieuwe maatschappelijke rollen op zich namen. Hij wilde een vrouwelijke tegenhanger creëren van mannelijke superhelden als Superman en

Batman: een superheldin die liefde, verbinding, zachtheid en compassie belichaamt, maar ook kracht, moed en daadkracht. 'Het is op de dag van vandaag nog steeds zo dat vrouwen minder gewaardeerd worden wanneer zij zelfbewust, moedig en krachtig zijn,' zegt Susanne. 'Bij mannen worden deze eigenschappen eerder gewaardeerd. Een vrouw met deze kwaliteiten wordt nog steeds gezien als een Kenau.' Ze noemt het hedendaagse schoonheidsideaal onnatuurlijk en absurd. 'Sinds het internet en social media is dit volledig uit de hand gelopen. Als je het niet met plastische ingrepen doet, kun je online een hele werkelijkheid in elkaar shoppen. Al die prikkels waaraan wij blootgesteld worden programmeren ons, of we willen of niet. Het gebeurt bewust en onbewust. Het zou een illusie zijn om te denken dat je je daarvoor kunt beschermen. Mij lukt dat ook niet. Het enige dat ik kan doen, is echtheid laten zien en laten zien dat die echtheid mooi is.'

'Ik zou geen enkele foto op dezelfde manier kunnen maken'

Bijzonder feitje

De eerste camera van Susanne was een 6x6 Zeiss Ikon, afkomstig van haar groottante. Met die camera had haar groottante tijdens de oorlog gefotografeerd. Susanne heeft de camera nog steeds. 'Iedere keer als ik ermee werkte, moest ik denken aan de rolletjes die ooit in de camera hadden gezeten en aan het leven van mijn groottante dat daarmee was vastgelegd. Het had veel betekenis voor mij, omdat mijn groottante een heel mooi, bijzonder en belangrijk mens in mijn leven was. Het voelde als een enorme eer dat ik haar camera kreeg.'

Idee, voorbereiding en techniek

De beelden in de Wonder Woman-serie ontstaan niet spontaan. 'Aan het eind van ieder jaar is voor mij meestal wel duidelijk welke gebeurtenis het meest betekenisvol was. Dan denk ik na over hoe ik dat in een verhaal kan vangen en om kan

📅 2007 | Kerst.

zetten in beeld.' Die vertaling is niet altijd letterlijk. Ze wil dat de serie licht blijft en ruimte houdt voor humor. 'Al hoeft dat niet bij elk beeld.' Susanne werkt met vooraf bedachte scenario's en maakt vaak schetsen. Het idee vormt altijd het beginpunt, waarna de uitwerking naar beeld volgt. De serie vraagt veel voorbereiding waarbij het verhaal centraal staat. Ook het ontwerpen en maken van de kostuums is daar een belangrijk

onderdeel van en vormt een creatief proces op zichzelf.

Ook licht speelt een cruciale rol in de serie. Susanne noemt zichzelf een 'lichtfanaat'. Ze werkt met flitslampen, ook wanneer ze buiten bij daglicht fotografeert. 'Vaak combineer ik bestaand licht met flitslicht. Kleur is daarbij minstens zo belangrijk. Om trouw te blijven aan het comic-idee, moeten er zoveel mogelijk primaire kleuren in

beeld aanwezig zijn, met name in de kostuums,' legt ze uit. Voor de serie werkt Susanne voornamelijk met haar Hasselblad. 'Ik heb één keer een Fujifilm-camera gebruikt, omdat ik een kortere lens nodig had voor een specifiek beeld, de cinema-foto. Net zoals de inhoud van de serie meebeweegt met de tijd en met mijn leven, pas ik ook de techniek aan aan wat er beschikbaar is.' AI heeft ze tot nu toe bewust niet gebruikt.

2007 | Inmiddels had ik al zo veel kostuums voor mijn kinderen gemaakt, dat ik dit een leuk idee vond voor een foto.

2008 | Een ode aan mijn passie voor yoga.

2008 | Geweldig dat Pierre Wind mee wilde doen aan deze foto.

2010 | De financiële crisis.

Omdat Susanne in veel beelden zelf onderdeel is van de scène, werkt ze altijd met een assistent. Dat is nodig omdat ze meerdere personen moet regisseren en haar analoge Hasselblad geen automatische scherpstelling heeft. Ze bouwt eerst de setting op en zet het licht. Daarna neemt haar assistent tijdelijk haar plaats in, zodat ze testopnames kan maken. Pas wanneer alles klopt, wisselen zij van positie en stapt Susanne zelf in het beeld.

Nabewerking speelt een bescheiden maar belangrijke rol. 'Ik zorg er tijdens de shoot voor dat het licht volledig klopt, zodat ik achteraf weinig hoeft aan te passen.' In de nabewerking corrigeert ze contrast, kleurtint en verzadiging en maakt ze delen van het beeld lichter of donkerder. Ze werkt met Phocus, Lightroom en Photoshop.

Een serie die meegroeit met het leven

Als Susanne terugkijkt op haar eerste beelden uit 1996, vallen haar de luchtigheid en onbevangenheid op. Alles was analogoog. Ze bouwde zelf de settings, maakte de kostuums en koos de locaties. Die werkwijze wil ze trouw blijven, ook al zou ze tegenwoordig met AI omgevingen kunnen creëren.

Dat zou voor haar een stijlbreuk zijn. Op de vraag of er beelden zijn uit de serie die ze vandaag anders zou maken, antwoordt ze zonder aarzeling: 'Alle beelden.' Niet omdat ze fout waren, maar omdat zij zelf veranderd is. 'Naarmate de serie vorderde, werd het voor mij belangrijker dat de settings niet meer in elkaar geknutseld waren, maar op echte locaties plaatsvonden. De serie mocht met me meegroeien. Als ik me had vastgezet in één stijl, zou ik het plezier hebben verloren.' De beelden verwijzen altijd naar gebeurtenissen uit een specifiek jaar. 'Ik zou geen enkele foto nog een keer op dezelfde manier kunnen of willen maken. Elke foto hoort bij dat jaar en bij wie ik was als vrouw en als fotografe in dat moment. En dat moment is voorbij.'

2010 | Voorlezen.

2011 | Mijn afscheid van de vader van mijn kinderen.

2012 | Dit was een nieuwe start voor mij. Mijn kinderen en ik gingen verhuizen naar mijn nieuwe woning.

2013 | De eerste tijd in ons nieuwe huis met z'n drieën.

Stilte en terugkeer

In 2020 maakte Susanne voor het laatst een beeld voor de Wonder Woman-serie. Lange tijd dacht ze dat dit uitsluitend kwam door tijdgebrek en haar toenemende focus op acteren. Tijdens dit interview kwam ze tot een ander, confronterend inzicht. De werkelijke oorzaak bleek haar laatste relatie te zijn, die acht jaar duurde en in september 2025 eindigde. Zeven jaar lang dacht ze gelukkig te zijn, maar gaandeweg ging het steeds slechter met haar.

Ze besloot hulp te zoeken en kwam tot een schokkende ontdekking. Zonder het te weten zat ze jarenlang in een relatie die werd gekenmerkt door leugens, manipulatie, gaslighting, overspel, controle en narcistische mishandeling. Toen ze haar partner hiermee confronteerde, bekende hij alles en beloofde te veranderen. Omdat hij op dat moment eerlijk was en niets meer ontkende, geloofde ze hem. Kort daarna verliet hij haar alsnog op een wrede manier. Terugkijkend ziet Susanne dat er veel rode vlaggen waren, maar omdat ze niets wist van zijn dubbellevens gaf ze daar andere betekenissen aan. Tijdens de relatie voelde ze zich bovendien nooit gesteund in haar werk als fotograaf en actrice. 'Ik ben me in die acht jaar zo klein, onbeduidend en zwak gaan voelen dat ik mezelf het niet meer waard vond om nog een foto voor de serie te maken. Niets in mij kwam nog bij dat stuk wat Wonder Woman was.'

Sinds de breuk voelt alles nog onwerkelijk. Ze weet dat ze tijd nodig heeft om dit te verwerken. 'Ik moet nu verantwoordelijkheid nemen om te onderzoeken waarom ik zo lang niet heb kunnen zien wat er werkelijk gebeurde.'

Hoop en toekomst

Susanne wil in de toekomst graag verder gaan met Wonder Woman. Niet als afgerond project, maar als een serie die met haar leven meebeweegt.

📌 2015 | De breuk met mijn toenmalige partner.

👉 2018

👉 2016 | Ik vond het heel fijn dat de vader van mijn kinderen weer mee deed aan de serie.

👉 2020 | Dit is tot nu toe het laatste beeld uit de serie.

Dat de beelden zo nauw verbonden zijn met haar eigen bestaan, ziet ze als een voorwaarde. 'Ik vind het mooi dat de serie echt over mij en mijn gezin gaat. Anders zou ik het niet persoonlijk kunnen maken.' Ook gebeurtenissen als de scheiding van de vader van haar kinderen en zijn latere terugkeer in haar leven hebben een plek gekregen. 'Het hoort allemaal bij ons verhaal.'

Tegelijkertijd overstijgt de serie het persoonlijke. De meeste mensen zien niet dat Susanne zelf op de foto's staat, waardoor ruimte ontstaat voor een breder, universeel beeld

van vrouw-zijn. 'Wat ik hoop dat kijkers meenemen, is herkenning en mildheid,' zegt ze. 'Dat mensen kunnen lachen om de beelden, geraakt worden door momenten van verdriet of eenzaamheid en sympathie voelen voor een superheldin die niet perfect is, maar menselijk. En misschien wel het belangrijkste, dat die sympathie zich ook richt op henzelf.' 👉

Wil je meer zien van Susanne Middelberg? Bekijk dan nu haar website susannemiddelberg.nl of volg haar op Instagram [@susanne_middelberg](https://www.instagram.com/susanne_middelberg).

